

Latweeschu Uwise.

Nr. 16.

Zettortdeenâ 15. April.

1854.

Druckerts pee J. G. Hoffmann un A. Johannsohn.

Dohdeet Deewam, kas Deewam peederr, un Keiseram, kas Keiseram peederr.')

Zau labbu brihdi scho Uwischu lassitajeem karrasinnas aistann; bet lihds schim tas karsch tikkai tur lahlumâ irr plohsjees, un wehl prett tahdu prettineeku, kas itt teem stipreem newaid peeskaitams. Bet nu winsch jo platti isplehtees, un taisahs arri pee mums jo klah-tu atnahkt; ir Kalenderi, ir Spranzuhfschi taisahs muhsu Kreewu semmei brisjees wirsû. Gan sinnams ar preeku lassam, dsirdam un redsam, ka mallu mallâs muhsu teelas walts lohjekli ar mohdribu un drohschu labbprachtibu zellahs, tohs prettineekus sagaidiht, un tizzibai, Keiseram un tehwa semmei par fargeem un stipru patwehrumu buht; gan ar preeku lassam, ka mallu mallâs baggati un nabbagi sawu krahjumu labbpracht karra wajadibahm nodohd un ar drohschu zerribu, un ustizzibu us preekschu skattamees; bet arri ne leegsimees, ta aplama prettineeku nosmeeschana, ta dâschada nejhga tehrschana par karra leetahm mums skaidri prettim irraid! Woi waizasi kapehz? Tapehz, ka mehs kristiti zilweki tizzam un sinnam, ka bes Deewa sinnas un palauschanas ir karri ne zellahs; tapehz, ka mehs sinnam, ka tikpat kâ mehris un bads, uhdens pluhdas un ugguns breefmas, tik pat arridsan karsch irr Deewa rihsste, un breefmitiga rihsste, ar kô winsch muhs schausch muhsu sirdsjeetibas

dehl, — un kad Deews sawu rihssti rahda, — kas tu tahds essi, zilweks, kâ tewim wehl smeekli par to weddahs? — Us mums irr sazzihst: „Semmojatees appaksch Deewa warrenas rohkas;“ us mums irr sazzihst: „Zuh dsirdeseet karrus un karru daudsinaschanas; luhkojeet un ne behdajatees;“ us mums irr sazzihst: „Staigajeet kâ prahla laudis un ne kâ neprahntneeki. Runnajeet to pateesibu ikweens ar sawu tuwaku. Gekfiga tehrschana, jeb smeekli, kas ne peederrahs, lai juhfu starpâ ne tohy ne minneti.“ To salka us mums Deewa wahrds; to prassa Deews no mums. Tad lai dohdam Deewam, kas Deewam peederr. Dohsim Winnam pasemmibu. Aistihsim, ka grehzigi zilweki essam, kam zaur behdahm un bailehm buhs skaidroteem un pahrtihriteem kluht, kâ selts zaur uguni tohy tihrihts, un kâ teem, kas Deewu mihle, wissas leetas par labbu irr. Dohsim Deewam drohschu ustizzeschanohs, winnu tizzigi luhgdamees; jo tas Kungs irr peettizzigs, un ne liks muhs kahrdinacht wairak, ne kâ mehsh spehjam, bet darrihs arridsan ar to kahrdinaschanu tahdu gallu, kâ mehsh to warram panest. Dohsim Deewam prachtibu darbôs un wahrds. Karra laifôs to leeku wehstneschu daud, to leeku padohma deweju daud. Itt no ne-essoscha zellahs wallodas breefmitigas, jo breefmitigas; un brihnumi klausitees, kô zits leetas bailibas, zits melle lustes pahrnemts, mahk stahstih, scho baididams, to trazzinadams. „Kas eenihst plufscheschanu, tas naw tik blehdigs.“ Staigasim kâ prahla laudis un ne kâ neprahntneeki.“

*) Zeeti swehtu darbu deht ne spehjam doht nei karrasinnas, nei Uwisch peelikumu.

Un fo dohsim sawam Keiseram? „Dohdeet Keiseram, kas Keiseram peederr,“ satta Jesus. „Bihstatees Deetun un gohdajeet to Rehnianu, itt kâ, kas par wisseem irr eezeltâ; lai noteek lubgšanas, peesauksšanas, aislubgšanas, pateikšanas par wisseem zilwekeem, par Rehnineem un wisseem, kas irr augstâ kahrtâ: ka mehâ meerigi un kluffi dshwojam, eeksch wiffas Deewabihjasšanas un gohda,“ tâ raksta ta Kunga apustuls; un jebkurren, kas zikko pasauli sinn, un prahnu turr, to irr pascha prahns jau pamahza, ka spehks pee eenaidneeku atshšanas, spehks pee meera atwesšanas, ka labbas deenas, tik wiffai walsiei, tik jebkurren pawalstneekem tad tikkai warr rastees, tad pawalstneeki sawam waldineekam wiffas leetâs irr padewigi, paklausigi, labbprahngi; un neween tam waldineekam, bet arridsan teem, kas zaur winnu suhtiti, ir tahm wiffu semmahm wirsneeziabahm un teefahm; allasch apdohmadami, ka mums jaatbild Deewam par muhsu paklausibu un ustizzibu. Tad dohsim muhsu Keiseram, kas winnam peederr. Lai muhsu paklausiba, muhsu drohscha ustizzesšanas, muhsu firds aislubgšanas par Winnu buhtu winnam par tahm brunnahm, ar kurreahm apbrunnohs Winsch, ar Deewa paligu, gan sawu walsii, kâ stiprs wihrs sawu pilli, apfargahs!

G. B — e.

No Rihgas.

Kad rihdineeki pehrn ruddeni papilnam bij isstattijuschî gan to leelu wihrn, gan tohs jahneekus, kas sawâ ustaititâ schkuhni sawas skunstes rahdija us isdihditeem sirgeem aplam skreedami, ka bailes ween, lai zits kâflu nelasch, tad paschâ Nowember mehneschâ wehl teem bij labbafa stattischana schwarzen eipteru nammâ par fo semneeki, kas nahze stattitees ne fo nemakfaja un kungi desmits kapeikas

ween. Domehnu (kroha muischu) ministera leelkungs bij pawehlejis, lai pehrn jâ gaddâ tâpat ka 1851tâ g. Rihgâ no tahm trim juh-ras gubbernementem (Widsemme, Kurfemme un Jggannu semme) un no Wilnas un Rowno gubbernementes sawedd un lai dohd apstattiht un israudsiht prohwes, woi nu no semmes augleem, kas audseti tannis gubbernementes woi no prezzehm, kas woi pa mahjahm woi pa paprihkeem sataisitas, woi no rihkeem no eerotscheem un maschinehm, woi no schahdahm tahdahm leetahm, pee kam irr redsama zilwefa mudriba un uszihtiba. — Lai nu gan sinnas par scho prohwnu islitschanu bij laistas pa tahm gubbernementem, tak newarreja zereht, ka dauds saweddihs, jo pehrnais gads bijis tukschs un fltkis. Sawedde arri no Widsemmes semmes auglu prohwis 20 ween; no Kurfemmes weenu paschu, no Rowno arri weenu paschu ween un no Wilnas un Jggannusemmes ne weenu paschu. Saweddiu bij pawiffam 63; sawestu leetu bij 501, kas wiffas kohpâ wehrtitas su 12646 sudr. rub.

1. Semmes augli. Prohwes bij seemas kweeschu (puhru) un wassaras kweeschu, kas wille lihds 153 mahrz., rudsu kas wille 120 lihds 123 mahrz. un meeschu, kas wille 107 lihds 108 mahrz. Wiffas schahs prohwes bij no zittahm kroha muischahm Rihgas un Jehsu aprinki. Lai nu gan labbibina bij branga, bet tik branga un tik swarriga jau ne bija wis, ka buhtu bijusi pagohdinajama ar to leelaku gohdu maksa woi ar gohdu sihmi. Muischneeks Rowno gubbernementê bij atstellejis Egiptes semmes addiaus, fo bij andsejis sawos laikos, kas wille 121 mahrz., kam graudi wiffi ka dreijati un kas derroht pawiffam putraimeem.

Slohtas meschu kungs bij atstellejis tsche tradas sirnu prohwes. 1. Puppju sirnu, puhrs wille 130 mahrz., no puhru sehjuma bij dab buti 10 puhri un sirnaju no puhru weetas 115 pohd. bes 5 mahrz. 2. Florentineru sirnus 134 mahrz. smaggus, kas bij dewuschî

7 yahr, un pufs seeku no puhra un firnaju 135 un pufs pohd. 3. Baltu firnu, kas wahziti gluschi sawerd bij 135 mahrz, smaggi, bes schestaku dewuschi 15 to graudu un firnaju 108 pohd. 4. Masu prasu firnu 138 mahrz, smaggi, kas bes schestaku dewuschi 10tu graudu un firnaju 73 pohd. Wiffas tschetras sartes bij auguschas smiltainâ mahlufemmê, kam appatschâ kalku afmini, atsuhdôs, kur rudseem pufs teesa suhdu ween bijusi westa. Wiffi semmes darbu un semmes auglu sinnatneeki tohs firnus isflaweja ar leelu flawu.

(Turplikam wairak.)

Ekur gudriba!

Breekfch seemas-swehtkeem, kad tas leelais fals bija, atnahf kahds ittin mas puisitis, peezi jeb feschi gaddi wezs muischâ, kam ittin plahns apgehrbinsch bija, prohti: nahtnas bifinas un mas plahns kartuna jupkitis. Sehns dikti nosallis, nesinn kur sprukt. To redsedams, eeweddu sehnun istabâ un likku tam ittin labbi salihditees, un tad! aisraidiju us mahjahm. Behrenu mahiti ittin labbi pasihdams, prassiju tai kahdu reisu: kâlabb behrenu tahdâ fallâ tik tablu no mahjahm probjahm subta, jo muischâ bija kahdas wiwi wersetes no mahjahm, bet man schi atbild: kâ tad winnam warreja salt, jo es to ar kartunu jupkini apgehrbu. Ekur nu semneeka gudriba, seewina gribbeja kartuna jupkiti ar hitu kaschoku salihdsinaht.

T n.

Wuhfu juhrea.

IV.

(Sattees Nr. 15.)

Bezzi un jauni, wihrischi un sewischi, kungi un nabbaga laudis, wesseli un newesseli, lassahs weetahm leelakâ, weetahm masakâ pulzina, gan wesselibas gan palusteschanas dehl, un raugahs kur ik weens ehniu, daschureisi ittin knappu, kahdâ flehti woi behuinâ, warr dab-

bucht. Tâ nu juhmallu mahjas paleef pilnas. Redseja Wentespils juhmallâ daschu waffaru pat labbi leelu pulku saldatu kas bija newesseli un to schehligs Reifers bij suhtijis lai juhreas uhdens ir winneem spehtu atdohtu, — un schee masu legeri bij usmettuschi, un kâ jaw saldateem eerasis, wissu us pawehleschanu kohpâ darriht, us reisi, kad tohs kommandeereja nogehrbjehs, us reisi eekahpe uhdeni eekschâ, us reisi mauzahs appatsch uhdeni, us reisi iskahpe ahrâ. — Zitti nu gan tâ ne darra, bet eet juhreâ eekschâ kad nu kâ patihf, pa deenu weenu reisi, woi diwireis, un dasch wehl treschureisi, un eet eekschâ woi dsikafi kas drohschigs un mahf peldeht, woi wairak turras pee mallas, kas bailtigs un ne mahf peldeht. Kad nu tahs stundas irr kur mehds juhrai eekschâ dohtees, tad reds ka kustahs un mudsch paschâ juhreas mallâ, kur buhdinas, wistihm pilstatu klahumâ — ka pee mums pee Leepajas un pee Wentespils, — gehrbshanas deht, pa leelu pulku weena ohtrai blakkam ustaititas, kâ tirgû; reds juhreâ zittus kas ja dauds, lihds pufs meesu uhdeni eekschâ, zittus lihds kruhtim, zittus kam galwus ween ahrâ. — un tē johko, tē gawile, tē brehz, tē lezz un danzo leelâ jautrumâ, tē peld, tē pluntschajahs un schaujahs woi flazzina ar uhdeni; — warr manniht, wisseem tur patihf. — Bet juhrea retti tâ meeriga kâ esars un kâ uppe. Behjam tur wairak ruhmes darbotees; kad puhfch, uhdeni pazell wilnôs augsti jo augsti jo wairak puhfch, un wilni schaujahs weens ohtram pakal, woi arri weens ohtram prettim, tâ ka uhdens putt ween, un leeli wilni kâ leelâ welwê zekahs un tad gahsdamees atkal pakriht, — un kur tik kas prettim stahw, tur ar warru usfittahs, arri seklâ mallâ ar ruhfschanu peeschaujahs un atschaujahs, un atschau-damees juhreâ eerauj, tâ kâ gan labbi stipri jaturrahs ka lai zilwefu ne parauj par dauds tahli noht no mallas. Jo gan arri tad masgajahs kad juhrea wilnôs eet.

(Turplikam beigums.)

Urrah!

No Kreevu dseefmas.

1.

Urrah! nu weens prett trijeem karrâ
Ar trihskantigu eerohzi!

Urrah! lai karrâ-gohbu darra
Mums Turki, Angli, Sprantschi!

2.

Reis diwidesmit tautas kritte
Ar warru Kreevu rohbeschâs,
Bet Kreevu-semmes spehks tas fitte,
Ka wiannu warra nosubbahs.

3.

Jo tehtu-semmes meeru sedse
Wats Deetos un Kreevu firdiba,
Napolejons ka prohjam behdse
Bes spehta un bes padohma.

4.

No ditwopad'fmita gadda sohbi
Pee Borodinas darrija,
Jo laiku mutte runna dohbi
Par mahzibu, kas derriga.

5.

Un zif pehz wiannahm karru breefmahm
Wehl Kreevu firds bij laipniga,
Ar gohda-karogeem un dseefmahm
Us Parisi, kab staigaja!

6.

Kur Sehnes straumê bîrdinaja
Dachs Kalmuks faivu klepperi,
Tur spulgoja, ka tehtu mahjâ
Us meeru Kreevu sohbinai.

7.

Pehz tahdas bahrgas fwinnu truffas
Tee Sprantscheem gohbu rahdija,
Tohs wesdani pee meeru duffas;
Tur faivu seltu bahrstija.

8.

Ir Sprantschi, Angli pehzak pratte
Jo Behterburgâ, Maskawâ,
Un lihds scho baltu deenu matte,
Zif Kreevu firds teem mihliga.

9.

Bet kahbi brihnumi nu rohдахs,
Kas fapanâs ne nahk prahtigem!
Ka kristigee nu beedrôs dohdahs
Ar paganeem prett kristigee.

10.

Woi brahku mihlestibas algu
Juhš demufchi par Kohranu?*)
Ka welzeet alli Turka walgu
Prett Kristus fwehtu mahzibu.

11.

Ka spreedihš turpmat laiku teefa
No juhšu mahnu trakkuma?
Ka Sprantsch, Angli, Kristus meefa,
Pee Turku mahneem stahweja.

12.

Megohdu ween juhš fchini leetâ
No pasaules feiv pelniseet,
Jo Kreevu-semme paliks zeeta,
Ja Kristus spehta karrâ eet.

Fr. Wahlberg.

Sluddinaschanas.

5 juhdses no Bauskas pee Dhsola-Pomuscha
peederrigas diwas masas muishas no Turgeem
1854 gaddâ us arrenti irr isdohdamas us 12 gab-
deem. Pirma masa muishâ turr 600 puhruweetas
lauku un 200 puhruweetas pfawu. Dhtra masa
muishâ turr 420 puhruweetas lauku un 150 puhru-
weetas pfawu. Abbahm wišszaur kweeschu semme.

Danni Rihgas Rathsmuishâ Ischelle teef weens
labs neprezejees muzzeneeks mekkehst, kas no Tur-
geem schi gaddâ to weetu warr dabbuht; ja nu kahds
gabbitohs, kam to weetu tihl dabbuht, lai peemel-
dahs pee tahs jau peeminnetas muishas walbischanas.

No Rengesmuishas pagasta-teefas tohp sin-
nams darrihts, kâ 21mâ April s. g. Rengesmu-
shas muishas frohgâ, sirgi, gohwis, aitas un wiš-
fadas pee mahju inventariuma peederrigas dselfu
leetas uhtropê taps pahrdohthas.

Rengesmuishâ tai 27tâ Merz 1854.

(Nr. 68.)

40 jaunas gohwis lihds Turgu-deenai 23schal
April deenai s. g. pahrdohdamas
Albertamuishâ pee Peepares-Beischôs.

*) Turku tijzibas mahzibu grahmata.

Brishw druckht.

No juhrmallas-gubernements augstas walbischanas puffed: Oberlehrer G. Blaesé, Zeusor.

No. 115.